

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

УДК 342.951:615.212.7(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ
ЗА ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І
ПРЕКУРСОРІВ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2016

Дисертація є рукописом.

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор

Настюк Василь Якович, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України.

Офіційні опоненти:

– доктор юридичних наук, професор **Андрійко Ольга Федорівна**, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, завідувачка відділу державного управління та адміністративного права, член-кореспондент Національної академії правових наук України;

– доктор юридичних наук, професор **Музичук Олександр Миколайович**, Харківський національний університет внутрішніх справ, декан факультету № 1, професор кафедри адміністративного, інформаційного та фінансового права;

– доктор юридичних наук, професор **Ярмакі Христофор Петрович**, Одеський державний університет внутрішніх справ, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу, заслужений юрист України.

Захист відбудеться «02» грудня 2016 р. о «10» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.01 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70.

Автореферат розіслано «01» листопада 2016 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

В. Ю. Шепітько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Побудова правової, демократичної, соціальної держави, що закріплено Конституцією України, вимагає неухильного дотримання державними органами та їх посадовими особами прав і свобод людини й громадянина, забезпечення законності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Однак, поширення наркоманії, як у світі, так і в Україні, є однією з найгостріших суспільних проблем, нерозв'язання якої призводить до заподіяння шкоди здоров'ю людини. За даними Управління ООН з наркотиків і злочинності, у світі в 2010 р. нараховувалося близько 230 млн людей, а вже у 2013 р. – 246 млн, які мали досвід вживання наркотичних засобів чи психотропних речовин. Станом на 2016 р. 110 млн осіб зловживають ними і 25 млн страждають наркотичною залежністю. У Всесвітній доповіді ООН про наркотики за 2010 р. підкреслюється, що за споживанням опіатів Україна займає 3-тє місце в Європі.

В Україні у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів інтенсивно набуває актуальності проблематика щодо неефективної діяльності органів виконавчої влади, низького рівня їх міжвідомчої координації і практичної взаємодії, відсутності належного контролю за виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, відпуском, обліком, перевезенням і пересиланням таких засобів, речовин і прекурсорів. Спостерігається значне збільшення чисельності осіб, що вживають наркотичні засоби або психотропні речовини без медичних показань. За таких умов важлива роль відводиться оптимізації законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, його механізму, від якого вимагається організованість, чіткість діяльності та узгоджена взаємодія всіх його елементів.

Важливим підґрунтям дисертаційної роботи послужили праці таких відомих українських і зарубіжних учених у галузях адміністративного права, теорії держави і права, господарського, конституційного, кримінального, митного й міжнародного права та криміналістики, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. Г. Барабаш, Ю. В. Баулін, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, В. І. Борисов, А. М. Волощук, В. М. Гаращук, З. С. Гладун, В. В. Голіна, І. П. Голосніченко, В. М. Горшеньов, Ю. М. Грошевий, Н. О. Гуторова, В. А. Журавель, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Т. О. Коломoeць, В. К. Колпаков, В. О. Коновалова, О. В. Копан, Б. А. Кормич, О. В. Кузьменко, В. Г. Лукашевич, А. А. Музика, О. М. Музичук, О. М. Насонов, В. Я. Настюк, О. Ф. Ноздрачов, М. І. Панов, В. М. Пашков, О. П. Рябченко, Л. А. Савченко, А. О. Селіванов,

Ю. М. Старилов, С. Г. Стеценко, М. С. Студенікіна, В. Я. Тацій, В. А. Тимошенко, Ю. А. Тихомиров, В. Ю. Шепітько, В. С. Шестак, Є. В. Шоріна, Б. В. Щур, В. М. Юдін, Х. П. Ярмакі та ін.

Разом із тим у вітчизняній юридичній літературі бракує комплексних наукових досліджень адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Тому існує потреба розкриття правової природи зазначеного державного контролю, визначення особливостей його правового регулювання, виявлення конкретних напрямків оптимізації законодавства з окреслених питань і надання пропозицій з підвищення ефективності відповідної контрольної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відповідно до Комплексної цільової програми «Конституційно-правові проблеми забезпечення верховенства права у функціонуванні механізму публічної влади в Україні» (номер державної реєстрації 0111U000966). Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого 6 вересня 2013 р. (протокол № 1).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації – формування системи сучасних доктринальних знань щодо концепції державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні, основних засад його регламентації та якісного покращення з урахуванням зарубіжного досвіду й розроблення та обґрунтування пропозицій щодо оптимізації чинного законодавства.

Для досягнення вказаної мети поставлені такі завдання:

- розкрити поняття «державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», розглянути його правову природу;
- навести особливості контрольних правовідносин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- установити об'єкт та предмет державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- сформулювати поняття «суб'єкти державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»;
- з'ясувати зміст та елементи механізму адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- систематизувати законодавство з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, встановити етапи його розвитку;
- окреслити принципи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, навести їх класифікацію;
- виокремити мету та завдання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- розглянути форми і методи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, запропонувати авторське визначення та їх поділ;
- виділити види державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та окреслити критерії його класифікації;
- намітити напрямки реалізації державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- визначити контрольні повноваження суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- виявити специфіку контрольного провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- запропонувати шляхи вдосконалення законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з урахуванням міжнародного досвіду.

Об'єктом дослідження виступають відносини, що пов'язані з процесом здійснення адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні.

Предметом дослідження послужило адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становить цілісна й узгоджена система методів, способів і прийомів наукового пізнання, що надала змогу належним чином проаналізувати обране правове явище в єдності його соціального змісту і юридичної форми. В основу методологічної конструкції цієї роботи покладено загальновизнані наукові критерії об'єктивності і комплекс дослідницьких методів, які забезпечили всебічний аналіз процесу адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Метод інтегрального аналізу процесів при здійсненні державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів дозволив розглянути їх у розвитку і взаємозв'язку, виявити усталені напрямки й закономірності в цілому (підрозділи 1.1–1.4). За допомогою логіко-семантичного та формально-юридичного методів сформульовано й поглиблено понятійний апарат його регламентації (підрозділи 1.1–1.4; 2.1; 2.5; 3.4). Статистичний метод використовувався в роботі з матеріалами Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Національної поліції України (підрозділи 1.1; 2.5); нормативно-логічний сприяв аналізу законодавства, що регламентує окреслену сферу (підрозділи 1.1–3.4; 4.1; 4.2); системно-структурний було задіяно в процесі розкриття елементів структури контрольних правовідносин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (підрозділ 1.2), контрольних повноважень суб'єктів державного контролю (підрозділ 3.3), форм, методів (підрозділ 2.5), видів та напрямків (підрозділи 3.1; 3.2), а також контрольного провадження в цій сфері (підрозділ 3.4). Історичний, порівняльно-правовий і компаративний методи стали в нагоді при вивченні загальних і спеціальних законодавчих актів з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, сприяли виявленню переваг і недоліків відповідної нормативної регламентації (підрозділ 2.2) та окресленню перспектив його оптимізації (підрозділи 4.1; 4.2). Оперування методами моделювання, аналізу й синтезу надало змогу сформулювати пропозиції з удосконалення законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (підрозділ 4.2).

Інформаційні підвалини дослідження становлять Конституція України, закони й постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, узагальнення практики діяльності контролюючих і правоохоронних органів, наукові праці з філософії, державного управління, теорії держави і права, конституційного, адміністративного, кримінального, господарського, міжнародного, митного права, криміналістики, а також юридична публіцистика. Використовувалось у дисертації чинне й раніше діюче законодавство України, а також законодавство зарубіжних країн.

Емпіричною базою дослідження є статистичні дані: (а) акумульовані відповідними структурними підрозділами, вітчизняними й міжнародними організаціями; (б) єдиного державного реєстру судових рішень 2011 – 2015 рр. (справи про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів за ч.1 ст. 44 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.); в) перевірок за 2011 – 2015 рр., проведених Державною службою України з контролю за

наркотиками; г) соціологічного опитування у 2015 – 2016 рр.; д) публікації в періодичних виданнях, а також енциклопедична й довідкова література.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою в Україні комплексною науковою працею, в якій визначено особливості правового регулювання здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Проведене дослідження даної проблеми надало змогу отримати важливі для науки і практики адміністративного права результати і пропозиції:

Уперше:

– з'ясовано сутність і поняття державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у вітчизняній адміністративно-правовій доктрині, виділено його властивості, що характеризуються притаманними тільки йому предметом, методом правового впливу, формами організації залежно від напрямків контролю й цілями державної політики в цій сфері;

– встановлено історичні етапи здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, охарактеризовано їх специфічні риси в конкретний період часу залежно від: а) визначення понять «наркотичні засоби», «психотропні речовини» і «прекурсори», а також порядок їх віднесення до певних видів; б) заходів контролю за обігом таких засобів, речовин і прекурсорів; в) підстав адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

– розкрито структуру державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, яка охоплює: мету й завдання, об'єкт і предмет, принципи та суб'єкти, методи й форми, види і напрямки, встановлено специфіку їх регламентації й реалізації у правовій системі України;

– доведено зв'язок об'єкта державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з його предметом і суб'єктом, а саме: об'єкт – діяльність, пов'язана із законним обігом зазначених засобів, речовин і прекурсорів; предмет – дії учасників, їх безпосередня поведінка, на які спрямована контрольна діяльність суб'єкта;

– розроблено основні елементи структури контрольних правовідносин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, наведено їх характеристику залежно від (а) суб'єктів, між якими вони встановлюються, (б) змісту правовідносин, (в) об'єкту, (г) юридичних фактів;

– сформульовано авторські дефініції правових конструкцій: «адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «форми державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «методи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «принципи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «контрольні правовідносини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «контрольне провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

Удосконалено:

– правовий статус суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів шляхом з'ясування їх місця й ролі в окресленій царині, розмежування їх контрольних повноважень, на підставі чого запропоновано організаційно-правові форми діяльності контролюючих суб'єктів;

– концепцію державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, в якій підкреслено пріоритетність його реалізації як одного з основних видів діяльності держави;

– перелік підстав класифікації видів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, серед яких у якості основних виділено: об'єкт, суб'єкт, обсяг контрольних повноважень суб'єктів, предмет заходів контролю, мету використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у сфері їх законного обігу, режим контролю, який застосовується до них;

– положення щодо напрямків оптимізації законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що вимагає врахування його мети, принципів і завдань, а суб'єктами можуть бути тільки ті, які наділені функцією нормотворення, серед яких головну роль відіграють Верховна Рада України, Президент України й Кабінет Міністрів України.

Набули подальшого розвитку:

– підходи до встановлення ознак механізму адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів як предметного підґрунтя відповідних інститутів законодавства України та Європейського Союзу;

– теза щодо нагальної потреби реорганізації системи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з додержанням принципів взаємодії контролюючих органів, з чітким порядком реалізації їх контрольних

повноважень із одночасним збереженням високого рівня ефективності здійснюваних контрольних заходів;

- характеристика критеріїв розподілу контрольних проваджень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів залежно від його організаційно-правових форм (способів), з наданням більш чіткої регламентації адміністративно-правового статусу його суб'єктів і визначенням місця провадження в структурі адміністративного процесу;

- обґрунтування основних шляхів удосконалення законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з використанням зарубіжного досвіду, аргументування можливості й доцільності його використання в Україні.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення й результати дисертаційної роботи можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій діяльності – для більш активного розвитку науки адміністративного права як підґрунтя для подальшого наукового вирішення проблем здійснення державного контролю в досліджуваній сфері (акт впровадження в діяльність Українського науково-дослідного інституту соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 2015 р.);

- у правотворчості – в діяльності компетентних органів при реформуванні адміністративного законодавства, зокрема, при підготовці змін чи доповнень до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», до інших законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері (акт впровадження в діяльність Управління ООН з наркотиків та злочинності від 15 грудня 2015 р.);

- у правозастосуванні – з метою вдосконалення правоохоронними й контролюючими органами практики використання відповідного законодавства в окресленій царині: акти впровадження в діяльність: (а) Комунального закладу охорони здоров'я «Обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом» Харківської обласної державної адміністрації від 10 березня 2016 р.; (б) Комунального закладу охорони здоров'я «Обласний наркологічний диспансер» Харківської обласної державної адміністрації від 11 березня 2016 р.;

- у навчальному процесі – під час підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників, текстів лекцій і методичних рекомендацій з навчальних курсів «Адміністративне право України», «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ», у процесі їх викладання, а також при розробленні нових навчальних програм спецкурсів «Адміністрування наркоконтролю в Україні» (акт впровадження в учбовий

процес Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 22 квітня 2016 р.);

– у правовиховній діяльності – для підвищення рівня правової культури населення, професіоналізму працівників контролюючих і правоохоронних органів (акт впровадження в діяльність Державної служби України з контролю за наркотиками від 10 грудня 2015 р.).

Особистий внесок здобувача полягає в розробленні теоретичної концепції державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, у з'ясуванні його правової природи. Дисертаційне дослідження підготовлено автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обговорено, схвалено на її засіданнях і рекомендовано до захисту. Основні положення дисертації висвітлені на міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, на засіданнях «круглих столів», зокрема: «Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному Університеті» (м. Київ, 16 травня 2013 р.); «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (м. Суми, 18–19 травня 2013 р.); «Протиправна поведінка: критерії, відповідальність, запобігання» (м. Ніжин, 24 травня 2013 р.); «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Запоріжжя, 1–2 червня 2013 р.); «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 7–8 червня 2013 р.); «Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави в Україні» (м. Запоріжжя, 28–29 червня 2013 р.); «Сучасне правотворення: питання теорії та практики» (м. Дніпропетровськ, 30 червня 2013 р.); «Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови» (м. Одеса, 5–6 липня 2013 р.); «Юридическая наука и практика в условиях современных трансформационных процессов» (г. Симферополь, 21–22 февраля 2014 г.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 28 лютого– 1 березня 2014 р.); «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Дніпропетровськ, 7–8 березня 2014 р.); «Правовые реформы в постсоветских странах: достижения и проблемы» (г. Кишинев, 28–29 марта 2014 г.); «Правовые реформы в Молдове, Украине и Грузии в контексте евроинтеграционных процессов» (г. Кишинев, 7–8 ноября 2014 г.); «Вплив сучасної юридичної науки на політичні й соціально-економічні процеси в Україні» (м. Одеса, 24 жовтня 2014 р.); «Актуальні питання взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічного адміністрування у напрямку розвитку правової системи України» (м. Київ, 31 жовтня – 1 листопада 2014 р.); «Юридична осінь 2014р.» (м. Харків,

14 листопада 2014 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 20 грудня 2014 р.); «Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI столітті» (м. Запоріжжя, 30–31 січня 2015 р.); «Сучасний стан та перспективи розвитку сектору безпеки України: публічно-приватні аспекти» (м. Харків, 16 квітня 2015 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 19 грудня 2015 р.); «Напрями удосконалення наркоконтролю в Україні: проблеми євроінтеграції та судової практики» (м. Харків, 12 січня 2016 р.); «Проблеми правового регулювання додержання та захисту прав і свобод людини, що має залежність від наркотиків» (м. Харків, 2 березня 2016 р.).

Публікації. Основні положення, висновки і пропозиції дисертації викладено в монографії, в 27-ти наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, із яких 4-и в зарубіжних виданнях, а також у 22-х тезах доповідей на названих конференціях і засіданнях тематичних «круглих столів».

Структура і обсяг дисертації. Структура дисертації зумовлена метою й предметом дослідження, складається зі вступу, переліку умовних позначень, 4-х розділів, які об'єднують 15 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 485 сторінок, з яких основного тексту 370 сторінок; список використаних джерел охоплює 657 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** викладено актуальність теми дисертації, розкрито зв'язок роботи з відповідними науковими планами і програмами, визначено об'єкт, предмет, мету й основні завдання дослідження, охарактеризовано методологічну основу роботи, її наукову новизну і практичне значення; надано відомості про апробацію теоретичних положень роботи, його структуру і обсяг, наведено дані щодо публікацій.

Розділ 1. «Теоретико-правові основи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» складається з 4-х підрозділів, характеризується науковими дослідженнями щодо встановлення поняття контролю, розкриття його об'єкту, предмету, виокремлення його уповноважених суб'єктів й відповідних правовідносин в цій сфері.

У підрозділі 1.1. *«Визначення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: науково-термінологічний пошук»* з'ясовано терміни «контроль» і «державний контроль», співвідношення останнього із поняттям «державний нагляд» і доведено, що державний контроль і нагляд мають достатньо близькі, але все ж таки різні завдання. Основним завданням державного контролю є

перевірка, можливість втручатися в діяльність підконтрольного об'єкта, тоді як завдання державного нагляду – спостереження без впливу на діяльність підконтрольного об'єкту. Контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це здатність спостерігати, перевіряти, детально аналізувати певні ситуації та явища із можливістю втручання в діяльність підконтрольного об'єкту, виявлення відхилень від встановлених норм, а також запобігання правопорушенням із можливістю притягнення винних до відповідальності. Під державним наглядом за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів варто розуміти сукупність безперервних дій зі спостереження й нагляду за додержанням законності й державної дисципліни, які здійснюються державними органами щодо непідпорядкованих їм піднаглядних суб'єктів без прямого втручання в їх діяльність, з перевіркою відповідності їх рішень і дій нормам законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів становить собою види діяльності з культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також діяльність, пов'язану з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку, що дозволяються і контролюються законодавством у розглядуваній сфері на основі ліцензування. Він здійснюється з метою використання зазначених засобів, речовин і прекурсорів для потреб власного виробництва, у медичній практиці для лікування хворих, у ветеринарній медицині, в науково-дослідній роботі, в експертній і оперативно-розшуковій діяльності, з науковими й навчальними цілями.

Наводиться авторська дефініція конструкції «державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

У підрозділі 1.2. *«Контрольні правовідносини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* запропоновано авторську дефініцію цих правовідносин, розкрито їх структуру залежно від елементів контролю й доведено, що їх специфікою у цій царині є: (а) розширена сфера дії, цільова спрямованість, особлива сфера виникнення (виникають не тільки в сфері державної діяльності, пов'язаної із законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а зачіпають також відносини у сфері протидії їх незаконному обігу, в частині застосування адміністративно-правових заходів); (б) особливі суб'єкти контролю, об'єкти, завдання; (в) організаційний характер, оскільки метою таких правовідносин є організація, забезпечення належного функціонування певних ланок системи державного контролю; (г) вони пов'язані безпосередньо з контрольною функцією, яка фактично є об'єктивною основою контролю, створює умови для його здійснення; (д) процесуальний характер, що вказує на

контрольний процес; (е) похідний характер, бо ці відносини складаються не заради забезпечення власних інтересів, а з метою реалізації інтересів інших суспільних відносин, якими в даному випадку будуть відносини розподільчі.

У підрозділі 1.3. *«Об'єкт та предмет державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* відзначається, що у юридичній науковій літературі питання з'ясування об'єкта і предмета державного контролю є дискусійним. Здобувач взяв за основу точку зору науковців, які розрізняють поняття «об'єкт», «предмет» і «результат юридичної діяльності» і пропонують вважати об'єктом те, на що спрямована активність суб'єкта, все те, що потрапило у сферу його діяльності як засіб її здійснення. Предметом в самому об'єкті є те, що конкретно в ньому піддається впливу в напрямку досягнення поставленої мети. Предмет знаходиться поза самою діяльністю, він відділений від засобів, за допомогою яких на нього чиниться відповідний вплив. Охарактеризовано зміст понять «наркотичні засоби», «психотропні речовини» і «прекурсори» в юридичній літературі й зазначається, що для віднесення речовини до певної групи потрібна наявність у сукупності 3-х критеріїв: медичного, юридичного й соціального.

Діяльність, пов'язану з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, здійснюють відповідні юридичні особи, які мають ліцензію на цей вид діяльності, незалежно від їх організаційно-правової форми. Окрім наведених, виділено ще 3 групи осіб, а саме: (а) керівники і працівники юридичних осіб, які відповідають кваліфікаційним вимогам і допущені в установленому порядку до роботи з наркотичними засобами, психотропними речовинами (вони є спеціальними об'єктами в цій сфері); (б) фізичні особи, які відповідальні внаслідок покладених на них трудових чи службових обов'язків за дотримання правил законного обігу зазначених засобів; (в) звичайні громадяни, які повинні дотримуватися загальнообов'язкових положень законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів і які мають право придбавати, вживати й зберігати, перевозити лікарські засоби, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, виключно за медичними рекомендаціями.

У підрозділі 1.4. *«Поняття суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* наголошується, що при з'ясуванні розглядуваного поняття «суб'єкти державного контролю» слід врахувати, що законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є не лише об'єктом цивільно-правового й адміністративно-правового регулювання, а й самостійним об'єктом кримінально-правової охорони в частині встановлення відповідальності за порушення правил їх законного обігу.

Запропоновано авторське визначення конструкції «суб'єкти державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

Встановлено, що перелік суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів передбачений як на законодавчому рівні, так і у підзаконному нормативно-правовому акті, що потребує удосконалення з метою чіткого та повного закріплення їх на законодавчому рівні.

Розділ 2. «Механізм адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» складається з 5-ти підрозділів і присвячений поглибленому аналізу елементів державного контролю, його історичним етапам, установленню його принципів, мети й завдань, форм і методів.

Підрозділ 2.1. *«Зміст та елементи механізму адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»*. Тлумачення категорій «державне управління» й «державне регулювання» є неоднозначним. Відмінність між ними полягає у ступені впливу керуючого об'єкта на керованого, що зумовлено використанням власних методів управлінського впливу. Проаналізовано співвідношення вказаних категорій з такими, як «правове регулювання» й «адміністративно-правове регулювання» з метою встановлення їх сутнісних зв'язків і розкриття їх правової природи. Проаналізовано правові конструкції, такі як: «адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «механізм адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» та встановлено його елементи.

Адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів характеризується певними суспільними відносинами: (а) що складаються в повсякденній практичній реалізації завдань і функцій держави у сфері законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів щодо їх упорядкування; (б) однією зі сторін цих відносин обов'язково є суб'єкт державного контролю; (в) один з їх учасників має право вимагати від іншого поведінки, передбаченої адміністративно-правовою нормою; (г) право на реалізацію повноважень суб'єктом контролю є одночасно і його обов'язком; (д) такі відносини можуть виникнути з ініціативи будь-якого суб'єкта державного контролю; (е) порушення однією зі сторін своїх обов'язків тягне її відповідальність не перед іншою стороною, а перед державою в особі її компетентних органів; (є) спори, виникаючі між

сторонами цих відносин у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вирішують як в адміністративному, так і в судовому порядку.

У підрозділі 2.2. *«Становлення та розвиток законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* запропоновано еволюцію такого контролю у вітчизняній адміністративно-правовій науці поділити на 4 історичні етапи. Аналіз кожного з них і всього процесу загалом показує, що протягом усього розвитку науки адміністративного права питання і проблематика засад державного контролю завжди були й залишаються актуальними, однак спроб комплексно й системно дослідити цей інститут державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів так і не було зроблено.

У хронологічному порядку охарактеризовано міжнародні угоди, укладені між Україною й державами СНД та Європейського Союзу, які сприяли розвитку їх співробітництва з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Історія нормативного визначення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у вітчизняному законодавстві характеризується тривалістю, етапністю, прийняттям низки нормативно-правових актів. Однак, у всі періоди розвитку досліджуваного законодавства не вдалося суттєво вплинути на наркоситуацію і зупинити зростання чисельності наркозалежних осіб і правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Нормативно-правове регулювання контролю за їх обігом було безсистемним, необхідні правові норми у вказаній сфері приймалися, як правило, із запізненням і не відповідали вимогам наркоситуації в країні, а тому були мало результативними. Саме цим і зумовлена нагальна потреба в його удосконаленні.

У підрозділі 2.3. *«Принципи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* на підставі доктринальних і законодавчих положень, а також з урахуванням особливостей державного контролю в досліджуваній сфері запропоновано авторську систему принципів контролю, які поділені на 2 групи – загальні і спеціальні, які взаємодоповнюють один одного. Детально розкрито зміст і значення кожного принципу їх видів.

Обґрунтовується, що до загальних принципів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів слід віднести: його незалежність, відкритість, прозорість, плановість, системність, об'єктивність, невтручання в діяльність підконтрольних суб'єктів, підконтрольність і підзвітність органу контролю відповідним органам державної влади, пріоритетність безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, рівність прав і законних інтересів усіх підконтрольних суб'єктів,

неприпустимість дублювання повноважень контролюючих органів, економічність, науковість, соціальну орієнтованість, гуманістичну спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей, відповідальність контролюючого органу.

Спеціальними принципами державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є: (а) самостійність, (б) неупередженість контролюючих органів при проведенні заходів контролю, (в) доступність наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів для медичних і наукових цілей, (г) зменшення їх попиту та пропонування із залученням громадськості до цих заходів, (д) предметність, (е) координація дій органів виконавчої влади, інших органів державної влади, які в межах своїх повноважень здійснюють контроль у цій сфері, (є) інформування громадськості з питань контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, (ж) співробітництво між контролюючими і правоохоронними органами України та інших держав, інституціями Європейського Союзу, іншими міжнародними організаціями на стратегічному й оперативному рівні.

У підрозділі 2.4. *«Мета та завдання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* зазначається, що проблема визначення мети державного контролю не є достатньо розробленою на теоретичному рівні, не дивлячись на те, що мета посідає чільне місце серед основних елементів здійснення контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Вказується на органічний зв'язок між завданнями й метою державного контролю: остання зумовлена як метою державного контролю взагалі, особливостями його правового регулювання, так і врахуванням конкретних його завдань. За мету державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів має бути поставлений такий бажаний результат, який за своїм масштабом охоплював би всі завдання, вирішувані при його проведенні. Мету такого контролю поділено на стратегічну й тактичну. Пропонується авторський перелік завдань державного контролю, і оскільки його слід вважати базовим, можлива його деталізація.

Підрозділ 2.5. *«Форми та методи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»*. Суперечливість класифікації форм й методів у юридичній літературі, співвідношення їх понять зумовлено неоднозначністю їх трактування. Для правильного уявлення про них доцільно використовувати філософське розуміння форм і методів, згідно з яким форма державного контролю є безпосереднім проявом контрольної діяльності, а метод – конкретним її способом.

Державний контроль в окресленій сфері знаходить прояв у формі ревізій і перевірок. Найчастіше контролюючими органами у цій сфері застосовуються перевірки

(планові і позапланові). За їх результатами Державною службою України з контролю за наркотиками за 2011 – 2015 рр. виявлено найбільш типові порушення у закладах охорони здоров'я, а саме: (а) неповідомлення органу ліцензування про зміну даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії; (б) не оновлюються сертифікати про проходження наркологічного огляду після закінчення терміну їх дії; (в) допускаються до роботи з підконтрольними речовинами особи без встановленої довідки МВС України; (г) не подаються до органу ліцензування річні звіти; (д) не проводяться щоквартальні інвентаризації або проводяться без складання балансу товарно-матеріальних цінностей і без урахування їх залишків і кількості прекурсорів.

Виділено спеціальні форми перевірки: (а) медичний огляд осіб, що зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами, під яким розуміють їх амбулаторний огляд з метою встановлення стану наркотичного сп'яніння; (б) медичне обстеження осіб у стаціонарних умовах з метою підтвердження діагнозу «наркоманія», а також розглянуто порядок їх проведення; (в) огляд транспортних засобів, вантажів і особистих речей громадян, що полягає у проведенні компетентними органами їх огляду за наявності достовірної інформації про незаконну наявність наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

До методів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів віднесено: інформаційно-аналітичний, статистичний, соціологічний, лабораторний, документальний, моніторинг, експертизи, а також методи примусу й переконання. Зазначається, що примусове лікування осіб, хворих на наркоманію, проводиться на підставі судового рішення щодо хворого, який ухиляється від добровільного лікування або продовжує вживати наркотичні засоби без призначення лікаря, порушує права інших осіб. Розглянуто порядок такого лікування. Моніторинг стану наркоситуації, як постійне спостереження за характеристикою розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з метою їх оцінювання і прогнозування, складається із 3-х блоків – інформаційного, аналітичного й організаційного. Експертизу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів слід розуміти як вивчення, перевірку, аналітичне дослідження, кількісне чи якісне оцінювання висококваліфікованим фахівцем чи установою такого засобу, речовини чи прекурсорів, яке вимагає наявності спеціальних знань. Результати експертизи оформляються у вигляді експертного висновку. Охарактеризовано різновиди експертиз.

Розділ 3. «Види державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, його напрямки та повноваження суб'єктів» складається із 4-х підрозділів, у ньому встановлені критерії поділу видів контролю,

розкрито пріоритетні напрямки, здійснено розмежування контрольних повноважень суб'єктів, розглянуто специфіку контрольного провадження в досліджуваній сфері.

Підрозділ 3.1. *«Види та класифікація державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»*. Зважаючи на те, що вичерпний перелік критеріїв класифікації державного контролю визначити складно, оскільки однозначного підходу до їх поділу серед науковців не існує, в цьому підрозділі державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів диференціюється залежно від: змісту контролю, його сфери, контролюючих суб'єктів, обсягу повноважень контрольного органу, характеру відносин суб'єкта контролю з підконтрольним об'єктом. Охарактеризовано перелік підстав його розподілу на види за: об'єктом і предметом контролюючих заходів; за суб'єктом ініціативи їх проведення; за обсягом повноважень суб'єктів державного контролю; структурною побудовою органів виконавчої влади; метою використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у сфері законного їх обігу; режимом контролю, який застосовується до зазначених засобів, речовин і прекурсорів; за дотриманням квот, в межах яких здійснюється діяльність юридичних осіб; за підставами проведення перевірки; за джерелами отримання даних щодо проведення контролю; за кількісним складом суб'єктів державного контролю; за можливістю фіксувати процес здійснення контролю засобами аудіо- й відеотехніки; за сферою відносин щодо здійснення господарської діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

У підрозділі 3.2. *«Пріоритетні напрямки державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* визначено й охарактеризовано його напрямки за діяльністю, пов'язаною з культивуванням та (або) використанням нарковмісних рослин, розробленням і використанням наркотичних засобів, психотропних речовин, придбанням та використанням прекурсорів, а також види державного контролю з урахуванням їх напрямків: (а) за дотриманням ліцензійних умов провадження (виконання кадрових, організаційних, технологічних вимог); (б) за порядком їх знищення (наявність ліцензії на цей вид діяльності, створення комісії, визначення методу знищення, складання актів про знищення й надсилання їх територіальним підрозділам Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками й Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України.

Діяльність, пов'язана з обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, здійснюється юридичними особами в межах квот, які щороку визначаються Кабінетом Міністрів України стосовно: (а) культивування рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини; (б) виробництва, виготовлення, зберігання; (в) ввезення на

територію України й вивезення з її території наркотичних засобів, психотропних речовин. З'ясовані особливості здійснення заходів державного контролю за перевезенням, зберіганням, відпуском, використанням і знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин у медичній практиці, з науковими й навчальними цілями, в експертній і оперативно-розшуковій діяльності, у ветеринарній медицині, а також за отриманням препаратів наркотичних засобів, психотропних речовин при проведенні замісної підтримувальної терапії.

У підрозділі 3.3. «Контрольні повноваження суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» встановлено, що повноваженнями контролюючих суб'єктів є сукупність прав та обов'язків державних органів у здійсненні ними контрольних дій у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Охарактеризовано контрольні повноваження суб'єктів державного контролю залежно від їх поділу на групи. Перша охоплює органи загальної компетенції (Верховна Рада України та її органи, Президент України та його структури, Кабінет Міністрів України, суди і прокуратура). Друга – органи міжгалузевої компетенції (Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України, органи Національної поліції України, органи доходів і зборів, Служба безпеки України, місцеві державні адміністрації). Третя – органи спеціальної (галузевої) компетенції (Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Департамент протидії наркозлочинності Національної поліції України та їх міжрегіональні підрозділи). Зазначається, що основне навантаження у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів припадає на органи виконавчої влади в межах визначених законом повноважень.

У підрозділі 3.4. «Особливості контрольного провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» визначено місце такого контрольного провадження у структурі адміністративного процесу. Запропоновано авторську дефініцію поняття «контрольне провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» та з'ясовано його певні особливості, які визначаються стадіями його здійснення. Стадією контрольного провадження запропоновано вважати відносно відмежовану, виділену в часі й логічно пов'язану сукупність процесуальних дій (процедур), що вирізняються колом суб'єктів, а також закріплюються відповідними процесуальними актами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Виокремлено і проаналізовано 6 стадій контрольного провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а саме: (1) підготовчу, на якій

учиняються такі дії, як відбір об'єктів, стосовно яких буде провадитися перевірка, предмета й часу перевірки, підготовка супровідних документів, а також складаються плани його проведення, доведення необхідної інформації до відома підконтрольних об'єктів; (2) інформаційно-аналітичну – має на меті збирання відомостей про окремі аспекти діяльності підконтрольного об'єкта; (3) прийняття за результатом й оформлення відповідного рішення; (5) видання правозастосовного акта; (4) контроль за виконанням прийнятого рішення; (6) факультативну – оскарження чи опротестування рішення, прийнятого за результатами проведення контрольних заходів. Ці стадії послідовно замінюють одна одну, об'єднані метою провадження.

Розділ 4. «Шляхи удосконалення законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» складається з 2-х підрозділів, служить узагальнюючою частиною дослідження і присвячений пошукам конкретних напрямків оптимізації державного контролю з урахуванням міжнародного досвіду із цих питань.

Підрозділ 4.1. *«Міжнародний досвід здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та можливість його використання в Україні»*. Упровадження позитивного нормотворчого і правозастосовного зарубіжного досвіду має стати одним з пріоритетних напрямків в Україні. Указується на нерівномірність розвитку державного контролю в різних регіонах світу, він залежить від особливостей наркотичної ситуації в конкретній країні, яка впливає на національне законодавство, на рішення державних органів і затвердження спеціальних цільових програм.

Охарактеризовано відповідне законодавство країн Співдружності Незалежних Держав, Європейського Союзу, наводиться досвід регламентації державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів Республіки Беларусь, Російської Федерації, Республік Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизької Республіки, Великобританії, Данії, Швеції, Іспанії, Італії, Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Республіки Молдова, Японії, Китайської Народної Республіки, Сполучених Штатів Америки, Австралії. Відзначається, що специфіка проведення державного контролю цієї сфери у зарубіжних державах є об'єктом не тільки державних органів, а й міжнародних і громадських організацій.

Обґрунтовується доцільність передбачення в Україні з огляду на позитивний зарубіжний досвід: (а) створення окремого державного органу із правоохоронними функціями, (б) створення міжвідомчого державного органу (в уряді держави), який включав би міністрів або їх представників, міністерств, відомств, діяльність яких

пов'язана з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, і представників органів місцевого самоврядування; (в) створення спеціалізованих судів з розгляду правопорушень, що пов'язані з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; (г) заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства, про яких є дані щодо вживання ними наркотичних засобів чи психотропних речовин у будь-якій країні в світу; (д) запровадження добровільного тестування учнів і студентів на вживання наркотичних засобів чи психотропних речовин із приміткою: до 14 років тестування провадиться за згодою батьків або опікунів, інші особи мають самостійно надавати згоду; (е) право приймати рішення щодо лікування наркозалежних осіб з 14-ти років самостійно; (є) збереження робочого місця або навчання за особою, хворою на наркоманію, на період примусового лікування, якщо воно було проведено вперше; (ж) рівні права на медичну допомогу особам, хворим на наркоманію, із іншими пацієнтами у сфері охорони здоров'я; (з) прийняття на законодавчому рівні таких понять, як «законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «наркотики», «нові потенційно небезпечні психоактивні речовини», «обіг потенційно небезпечних психоактивних речовин»; (и) затвердження порядку функціонування їх реєстру (списку) і процедури контролю за ними.

У підрозділі 4.2. *«Оптимізація законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»* підкреслюється нагальна потреба вдосконалення правового регулювання державного контролю й доведено, що основними його шляхами є: (а) перегляд обсягів компетенції контролюючих суб'єктів з метою коригування для забезпечення гарантування прав підконтрольних суб'єктів і звуження обсягу дискреційних повноважень посадових осіб; (б) оптимізація порядку реалізації повноважень контролюючих суб'єктів для забезпечення принципу правової визначеності контрольних правовідносин; (в) посилення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. З цією метою розроблено проект Закону України «Про організацію здійснення контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів». Обґрунтовано, що впровадження його положень забезпечить додержання базових принципів взаємодії контролюючих органів, чітке визначення обсягу й порядку реалізації контрольних повноважень їх суб'єктів і мінімізацію їх втручання в діяльність підконтрольних суб'єктів з одночасним збереженням високого рівня ефективності здійснюваних контрольних заходів.

Оптимізацією законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є системний комплексний процес,

спрямований на вдосконалення існуючої нормативно-правової бази шляхом вибору найкращого серед можливих варіантів його функціонування. Його об'єктом є законодавство, а пріоритетними напрямками – гармонізація й адаптація. Гармонізація законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів становить собою приведення законодавства держав-членів та країн-нечленів у відповідність до вимог Європейського Союзу на підставі правових актів організації з метою створення єдиної системи правових норм, що включають у себе комплекс уніфікованих основних понять і категорій у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. «Адаптація законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» – це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у відповідність до *acquis communautaire*.

З метою вдосконалення нормативно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів обґрунтовано внесення змін і доповнень: (а) у ст. 1, ст. 5 і ст. 31 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р., передбачити в ньому окрему статтю «Порядок формування та ведення спеціального списку речовин, обіг яких тимчасово припинено»; (б) у ч. 5 ст. 12, ч. 1 ст. 14, ч. 4 ст. 14, ст. 21 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15 лютого 1995 р.; (в) у ст. 24¹, ст. 42⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.; (г) у ч.1 ст. 13, ч. 1 ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р.; (д) у п. 5 наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю» від 27 березня 2012 р., № 200.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукової проблеми формування системи сучасних доктринальних знань щодо концепції державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні, обґрунтування пропозицій з удосконалення його законодавства з урахуванням європейського й вітчизняного досвіду. До вагомих результатів роботи можна віднести нижче наведені висновки:

1. Аналіз чинного законодавства України, наукових праць, присвячених проблемам здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів надав можливості визначити особливості його сучасного стану й тенденції розвитку, розкрити зміст його поняття й інших пов'язаних з ним термінів. Запропоновано правову конструкцію «державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» тлумачити як діяльність державних уповноважених органів (посадових осіб) з перевірки, спостереження, аналізу додержання та виконання установлених норм, правил, стандартів й управлінських рішень підконтрольними об'єктами, спрямовану на запобігання, виявлення та припинення дій, що суперечать встановленим державою нормам, правилам і стандартам в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, яка контролюється законодавством. Державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів потрібно розглядати як один з основних видів діяльності держави.

2. Контрольні правовідносини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це суспільні відносини, що існують між їх учасниками, які мають взаємні суб'єктивні права та обов'язки, з приводу дотримання підконтрольною особою законодавства в окресленій сфері. Саме ці суспільні відносини виступають об'єктом зазначених контрольних правовідносин. Їх учасниками є фізична або юридична особа та суб'єкт державного контролю. Зміст правовідносин становлять взаємні права та обов'язки їх учасників.

3. Об'єкт державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в даному дослідженні – це діяльність, пов'язана із законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Його предмет складають дії учасників у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, їх безпосередня поведінка, на які спрямована контрольна діяльність суб'єкта державного контролю.

4. Суб'єкти державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це сукупність державних компетентних органів (посадових осіб), уповноважених на здійснення юридично-значимих дій по спостереженню, перевірці відповідності виконання і дотримання підконтрольними суб'єктами норм нормативно-правових актів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що контролюються законодавством, а також припиненні правопорушень відповідними адміністративно-правовими засобами.

5. Адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це сукупність

адміністративно-правових форм, методів та інструментів, за допомогою яких визначається комплекс контрольних заходів, і використовуючи які держава впливає на діяльність суб'єктів і об'єктів в сфері законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з метою зниження немедичного їх споживання, скорочення їх незаконного обігу, а також пов'язаних з ними правопорушень. Механізм адміністративно-правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це сукупність адміністративно-правових засобів, які спрямовані на врегулювання суспільних відносин діяльності суб'єктів та об'єктів у сфері законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, наслідком якого є формування юридичної основи та визначення орієнтирів для організації їх діяльності. До його елементів доцільно віднести: адміністративно-правові норми права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення й реалізації норм права, правову свідомість і правову культуру.

6. Процес формування законодавства щодо державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів складається із 4-х історичних етапів: (а) перший (з XVII ст. до 1917 р.) – існування поодиноких таких правових норм як заборона обігу окремих наркотичних засобів у частині їх вирощування, вживання чи вивезення; призначення їх з лікувальною метою та їх продаж здійснювали тільки особи з медичними знаннями; (б) другий (1918–1989 рр.) – формування системи таких правових заходів контролю, як введення й посилення адміністративної відповідальності за правопорушення в окресленій сфері, застосування примусових й добровільних заходів лікування осіб, хворих на наркоманію; (в) третій (1990–1994 рр.) – вирізняється нівелюванням уже створеної системи таких контрольних заходів, як скасування адміністративної відповідальності за вживання наркотичних засобів, психотропних речовин без призначення лікаря, ліквідування спеціалізованих закладів для лікування осіб, хворих на наркоманію, а також початок формування сучасної системи державного контролю й створення спеціальних державних органів; (г) четвертий (з 1995 р. до сьогодні) становить собою сучасний етап, в якому відзначається, що чинне законодавство складається із нормативно-правових актів із чіткою їх ієрархією та загальнотеоретичними підходами в правовому регулюванні та системою державних органів. Однак наявність прогалин, недоліків в даному законодавстві призводить на практиці до неоднозначного розуміння його норм.

7. Принципи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це основні положення, керівні ідеї, які визначають зміст, властивості, ознаки і спрямованість правового регулювання суспільних правовідносин у

сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Запропоновано їх поділити на загальні та спеціальні. Під принципами загальними треба розуміти основи організації й здійснення державного контролю, що застосовуються для всіх видів державного контролю; під спеціальними – ті, які можуть бути застосовані тільки до відповідного державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів і забезпечують його ефективність.

8. Мета державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів деталізується в його завданнях. Вона може бути: а) стратегічна (забезпечення законності й дисципліни у цій сфері); б) тактична (дотримання фактичного виконання заданого правового управлінського рішення; проведення юридичного оцінювання результатів перевірки стану додержання правових приписів; прийняття ефективних за змістом рішень, спрямованих на удосконалювання діяльності контролюючих суб'єктів й підконтрольного об'єкта; забезпечення оперативного найбільш повного і якісного виконання прийнятого рішення). Завданнями державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є: (а) забезпечення належного контролю за їх обігом, а також розроблення і здійснення комплексу заходів щодо зменшення обсягу їх незаконного розповсюдження на території України; (б) створення належних умов для провадження господарської діяльності, пов'язаної з їх обігом; (в) оперативний контроль за культивуванням нарковмісних рослин та діяльністю сільськогосподарських підприємств, які отримали ліцензію на право їх вирощування; (г) дотримання протоколів і стандартів лікування наркозалежних осіб; (д) забезпечення законних потреб легального обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з одночасною протидією їх незаконному обігу.

9. Форми державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це зовнішній вияв процесуальних та організаційних дій суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в межах наданих повноважень, що виявляється у правових результатах здійснення таких дій. Методи державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це сукупність засобів, способів, прийомів, за допомогою яких контролюючі суб'єкти можуть впливати на підконтрольні суб'єкти та об'єкти у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів із метою найбільш ефективного виконання покладених на них функцій. Основними формами державного контролю є ревізія та перевірка (планові або позапланові); методами – соціологічний, лабораторний, інформаційно-аналітичний, статистичний, документального аналізу, методи державного примусу й переконання, а також моніторинг й експертизи.

10. До підстав поділу державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів запропоновано віднести такі: (а) стосовно об'єкту (зовнішній; внутрішній); (б) за предметом заходів контролю: ліцензування, дозвільні документи, квотування, їх зберігання, перевезення, знищення, обмеження доступу до них сторонніх осіб, звітність та облік, статистична документація; інформування компетентних органів інших держав про їх імпорт, експорт та транзит, використання інструментів, обладнання, приміщень, об'єктів й транспортних засобів; відповідність освіти, кваліфікації і наявність спеціальної підготовки фахівців, допущених до роботи; (в) за суб'єктом ініціативи проведення заходів державного контролю: підконтрольного суб'єкта; контролюючого органа; на підставі скарги (звернення) особи про порушення її прав чи інтересів; (г) за обсягом контрольних повноважень суб'єктів контролю: органи загальної, спеціальної (галузевої) й міжгалузевої компетенції; (д) за метою використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів розрізняють напрямки контролю у медичній практиці, науково-дослідній роботі, в експертній і оперативнорозшуковій діяльності, наукових та навчальних цілях, у ветеринарній медицині; а також за діяльністю з культивування та (або) використання рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини, для потреб власного виробництва; (е) за режимом контролю: особливий (обіг їх заборонено), загальний, спеціальний (виключення деяких заходів контролю); (є) за підставами проведення перевірки: контроль плановий і позаплановий; (ж) за кількісний складом суб'єктів: контроль звичайний і комплексний; (з) за дотриманням квот, у межах який здійснюється культивування рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини, а також за додержанням квот, у межах яких здійснюється виробництво, виготовлення, зберігання наркотичних засобів чи психотропних речовин, а також їх ввезення на територію та вивезення з території України.

11. Пріоритетним напрямком державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є діяльність з культивування рослин та(або) використання рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини. Вона дозволяється тільки у промислових цілях відповідним юридичним особам: (а) за наявності у них відповідної ліцензії; (б) в межах визначених квот; (в) з використанням кондиційного й репродуктивного насіння; (г) з дотриманням режиму охорони посівів, місць зберігання і переробки цих рослин; (д) за умови ведення журналу обліку осіб, допущених на об'єкти, та журналу обліку рослин, які зберігаються та знищуються, відходів таких рослин; (е) з використанням спеціальної техніки для збирання їх врожаю та залишків рослин, а також знищення їх залишків у присутності спеціальної комісії.

Важливим напрямком державного контролю є діяльність з розроблення й використання наркотичних засобів, психотропних речовин у медичній практиці, що здійснюється за таких умов: (а) за наявності ліцензії на цей вид діяльності; (б) з дотриманням правил видачі спеціальних рецептів; (в) за наявності приміщень для їх зберігання та виготовлення, які відповідають вимогам МВС України; (г) за умови ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та їх інвентаризації; (д) з додержанням порядку їх знищення.

Діяльність з придбання та використання прекурсорів, як напрямок державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, здійснюється: (а) юридичними особами за наявності в них ліцензії на цей вид діяльності, які можуть придбавати й використовувати їх лише для власного виробництва і в обсягах для виробничих потреб; (б) відповідно до технічних і технологічних регламентів, що забезпечують їх виробництво, проводиться запис у журнал усіх операцій на кожній їх стадії, ізоляція приміщення кожного цеху, де вони виробляються, заборона допуску осіб, які не є працівниками цього виробника, шоквартальна їх інвентаризація, складення балансу товарно-матеріальних цінностей, заборона їх роздрібного продажу; (в) з дотриманням встановленого порядку їх знищення; (г) з можливістю фізичних осіб придбавати прекурсори лише за медичними показаннями.

12. Основними контрольними повноваженнями суб'єктів державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є: Верховної Ради України та її органів – виконання прийнятих нормативно-правових актів і проведення перевірок їх додержання; Президента України та його структур – дотримання виконання положень виданих ними актів, додержання прав і свобод людини, їх захист, право «вето» щодо проектів законів і вплив на призначення чи звільнення окремих керівників державних органів; Кабінету Міністрів України – дотримання своєчасного подання органами виконавчої влади проектів нормативно-правих актів, моніторинг їх виконання, координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення повноважень щодо призначення і звільнення керівників у підпорядкованих йому органах; органів прокуратури – здійснення процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадян і держави; судів – щодо виконання прийнятих ними судових рішень по адміністративних справах; Міністерства охорони здоров'я України та його органів – контроль за створенням, виробництвом, перевіркою якості й реалізації лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, за наданням медичної допомоги наркозалежним особам та за їх лікуванням; Міністерства внутрішніх справ України – заслуховування звітів про виконання покладених на підпорядковані йому

органи завдань і функцій; органів Національної поліції України – дотримання порядку приймання, зберігання і знищення наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів; Служби безпеки України – погодження на видачу сертифікатів на переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів через митний кордон України й участь у формуванні бази даних їх ліцензіатів; органів доходів і зборів – здійснення митного та податкового контролю в цій сфері; місцевих державних адміністрацій – додержання законодавства з питань запровадження програм замісної підтримувальної терапії на підпорядкованій території і дотримання умов забезпечення населення лікарськими засобами, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори відповідно до медичних потреб.

Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками має контрольні повноваження в окресленій сфері, а саме: (а) видає суб'єктам господарювання ліцензії; (б) перевіряє дотримання ними ліцензійних умов та приймає рішення про анулювання їх ліцензій; (в) готує пропозиції щодо визначення квот, у межах яких здійснюється обіг наркотичних засобів, психотропних речовин; (г) здійснює обстеження складських, торговельних та інших приміщень, які використовуються у цій сфері на законних підставах; (д) перевіряє дотримання якості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів під час їх оптової та роздрібною торгівлі й додержання порядку їх знищення. Департамент протидії наркозлочинності Національної поліції України здійснює повноваження щодо дотримання умов порядку приймання, зберігання, перевезення та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також додержання правил посіву чи вирощування маку й конопель для промислових цілей.

13. Контрольне провадження у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів слід розуміти як урегульовану нормами адміністративного права діяльність уповноважених законом суб'єктів, спрямовану на визначення факту дотримання (чи недотримання) норм, якими встановлено правовий режим організації державного контролю й дотримання правил законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Його специфікою у цій сфері є: (а) початок такого провадження повинен мати підставу, встановлену законодавством; (б) його об'єктом є сфера дії законодавства, що регулює законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; (в) воно має провадитися з дотриманням законності; (г) здійснення цього провадження у межах процесуальної форми потребує належного правового регулювання; (д) його суб'єктами виступають уповноважені органи, а також фізичні та юридичні особи, які підпадають під застосування заходів державного контролю; (е) внаслідок здійснення контрольного провадження має бути прийнято правовий акт

індивідуального характеру; (є) законні рішення (приписи) уповноважених органів підлягають обов'язковому виконанню їх адресатами; (ж) наявність гарантій законності його рішень, можливість їх оскарження.

14. Запропоновано внести зміни до статті 1 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р., а саме доповнити її такими правовими конструкціями: (а) «нові потенційно небезпечні психоактивні речовини» як речовини синтетичного або природного походження, включені до реєстру нових потенційно небезпечних психоактивних речовин, обіг яких в Україні заборонено, (б) «обіг нових потенційно небезпечних психоактивних речовин» як виробництво, виготовлення, переробка, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, використання, ввезення на територію України, вивезення з території України, а також збут нових потенційно небезпечних психоактивних речовин, (в) «аналітичні (стандартні) зразки наркотичних засобів і психотропних речовин» як препарати, склад яких в установленому порядку підтверджений сертифікатом якості, і які призначені для використання у науковій, навчальній, експертній та оперативно-розшуковій діяльності, (г) «наркотики» як хімічні речовини рослинного чи синтетичного походження, що викликають зміну психічного стану людини, і систематичне вживання яких формує залежність від них, включають наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори, обіг яких регулюється законом, (д) «законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» як дозволений і контрольований законодавством вид діяльності, пов'язаної з культивуванням рослин, що містять наркотичні речовини, розробкою, виробництвом, виготовленням, зберіганням, відпусткою, реалізацією, придбанням, переміщенням (перевезенням і пересиланням, в тому числі ввезенням і вивезенням), використанням, розподілом, передачею зразків і знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин та їх прекурсорів, з метою задоволення медичних, виробничих, наукових, навчальних, експертних та інших потреб суспільства і держави. Статтю 31 доповнити таким текстом: «Контроль за виконанням положень цього Закону здійснюється Верховною Радою України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Президентом України, Радою національної безпеки і оборони України, Кабінетом Міністрів України, прокуратурою України, судовими органами України». Зазначений Закон пропонується доповнити окремою статтею «Порядок формування й ведення спеціального списку речовин, обіг яких тимчасово припинено».

15. Необхідно внести зміни також до Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15 лютого 1995 р., а саме передбачити наступний текст: (а) ч.1

ст. 14 – «Особи, хворі на наркоманію, при наданні їм наркологічної допомоги користуються правами пацієнтів, передбаченими Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; (б) ч. 4 ст. 14 – «Лікування залежності від наркотичних засобів або психотропних речовин осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі, здійснюється у закладах охорони здоров'я, які надають медичну допомогу засудженим за наявності ліцензії центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я на такий вид діяльності»; (в) ст. 21 – «У випадку лікування наркозалежних осіб доцільно передбачити збереження за ними місця роботи або навчання в період проходження примусового лікування, якщо особа проходить його вперше»; (д) ч. 5 ст. 12 – «Учні, студенти та працівники закладів освіти підлягають тестуванню на вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, яке проходить у 2 етапи: методом соціально-психологічного анкетування і з проведенням медичного огляду. Особам, які не досягли 14 років, для проходження тестування на вживання наркотичних засобів і психотропних речовин потрібна згода батьків або опікунів. Працівники закладів освіти тестування на вживання наркотиків проходять добровільно».

16. Необхідне посилення заходів контролю за іноземцями та особами без громадянства, які: (а) споживають наркотичні засоби чи психотропні речовини без медичних рекомендацій або (б) беруть участь у їх переміщенні через митний кордон України без законних на те підстав; (в) здійснюють їх немедичне споживання без мети їх збуту на території України. Для цього потрібно внести зміни до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. щодо заборони в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства, щодо яких існують офіційні дані про вживання ними наркотичних засобів або психотропних речовин не за медичним показаннями в інших країнах світу. Для іноземців та осіб без громадянства, що вчиняють адміністративне правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, таке правопорушення має бути передбачено в ч. 1 ст. 30 зазначеного Закону України, а також ч. 1 ст. 25 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. після слів ... «конфіскація предметів» потрібно доповнити наступним текстом «видворення іноземців та осіб без громадянства, які вчинили правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

17. Запропоновано передбачити щодо неповнолітніх, які вживають наркотичні засоби, психотропні речовини без медичних рекомендацій, адміністративну відповідальність у виді адміністративного арешту. Для цього необхідно внести зміни у ст. 24¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р., а також

рекомендовано збільшити розмір такого виду адміністративного стягнення як штраф для батьків або інших законних представників за вживання неповнолітніми наркотичних засобів, психотропних речовин без призначення лікаря. Одночасно потрібно підсилити відповідальність за відпуск неповнолітнім із аптечних закладів без рецепту лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. З цією метою, ст. 42-⁴ зазначеного Кодексу викласти в наступній редакції «Продаж лікарських засобів неповнолітнім в аптечних закладах без рецепта, у заборонених законодавством випадках тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян». Однак, також потрібно передбачити право самостійно звертатись наркозалежним особам з 14 років до закладів охорони здоров'я – п.п. 3 п. 5 наказу МОЗ України «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю» від 27 березня 2012 р., № 200 викласти в такій редакції: «Включення до замісної підтримувальної терапії хворих віком до 14 років проводиться на підставі письмового звернення їх батьків або законних представників у разі наявності станів, викладених у пункті 6 цього Порядку, та інформованої згоди таких осіб».

18. Діяльність держави у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів опосередкована реалізацією інституту прав і свобод людини і громадянина, суспільства і держави. Для ефективного її здійснення необхідна участь усього суспільства, всіх його структур та інститутів, в тому числі міжнародного співтовариства. Пропонується суспільні відносин, що регулюють діяльність, пов'язану з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, виділити в окрему предметну сферу правового регулювання з відповідним закріпленням у Конституції України.

СПИСОК ПРАЦЬ , ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Шевчук О. М. Державний контроль за обігом наркотиків: монографія. / О. М. Шевчук . – Х.: Право, 2015. – 408 с.

Наукові статті у фахових виданнях:

2. Шевчук О. М. Правовий статус Державної служби України з контролю за наркотиками / О. М. Шевчук // Пробл. законності: зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. ун-т «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. – Вип. 123. – С. 106–115.

3. Шевчук О. М. Адміністративно-правовий режим ліцензування обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Пробл. законності: зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. ун-т «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. – Вип. 122. – С. 106–115.

4. Шевчук О. М. Принципи державного контролю обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Пробл. законності: зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. ун-т «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2013. – Вип. 124. – С. 124–133.

5. Шевчук О. М. Проблеми визначення об'єкта державного контролю у сфері законного обігу наркотичних засобів в Україні / О. М. Шевчук // Електрон. наук. фах. вид. «Теорія і практика правознавства». – 2013. – Т. 1. – № 3. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: наука.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1../Shevch.pdf. – Заголовок з екрана.

6. Шевчук О. М. Контрольні правовідносини у сфері обігу наркотичних засобів, їх зміст та особливості / О. М. Шевчук // Вісн. Запорізьк. нац. ун-ту. – Серія «Юрид. і науки». – 2013. – №1. – Ч. I. – С. 167–174.

7. Шевчук О. М. Адміністративно-правові норми у сфері обігу наркотичних засобів: поняття, ознаки та застосування / О. М. Шевчук // Митна справа. – 2013. – № 1. – Ч. II. – Кн. I. – С. 265–271.

8. Шевчук О. М. Інститути адміністративного права, які застосовуються для забезпечення контролю у сфері обігу наркотичних засобів в Україні / О. М. Шевчук // Вісн. Запорізьк. нац. ун-ту. – Серія «Юрид. науки». – 2013. – № 2. – Ч. II. – С. 90–99.

9. Шевчук О. М. Контрольні функції державних органів у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / О. М. Шевчук // Наук. вісн. міжн. гуман. ун-ту. Серія «Юриспруденція». – 2013. – № 6/1. – Т.1. – С. 222–225.

10. Шевчук О. М. Сутність та особливості парламентського контролю у сфері обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Митна справа. – 2013. – № 4. – Ч. II. – Кн. I. – С. 242–247.

11. Шевчук О. М. Поняття державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Університет. наук. записки. – 2013. – № 1 (45). – С. 226–232.

12. Шевчук О. М. Конвенційні джерела у системі законодавства України з контролю за наркотиками: становлення та розвиток / О. М. Шевчук // Підпр.-во, госп.-во і право. – 2013. – № 1. – С. 61–64.

13. Шевчук О. М. Органи державної влади у сфері обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Наук. вісн. Ужгородськ. нац. ун-ту. – Серія «Право». – 2013. – Вип. № 21. – Ч. II. – С. 271–274.

14. Шевчук О. М. Судовий контроль у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин: поняття та зміст / О. М. Шевчук // Наук. вісн. Ужгородськ. нац. ун.-ту. – Серія «Право». – 2013. – Вип. № 22. – Ч. I. – Т. 2. – С. 257–261.

15. Шевчук А. М. Особенности административно-правового режима оборота наркотических средств и психотропных веществ / А. М. Шевчук // Закон и Жизнь. – 2013. – № 8/4. – С. 264–268.

16. Шевчук А. М. Государственный контроль в сфере оборота наркотических средств и психотропных веществ: цель и задачи / А. М. Шевчук // Закон и Жизнь. – 2013. – № 9/3. – С. 278–282.

17. Шевчук А. М. Формы государственного контроля в сфере оборота наркотических средств и психотропных веществ / А. М. Шевчук // Закон и Жизнь. – 2013. – № 10/3. – С. 237–241.

18. Шевчук О. М. Види державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів / О. М. Шевчук // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Т. 1. – № 5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1.2014/9.2.pdf – Заголовок з екрана.

19. Шевчук О. М. Контрольна діяльність Президента України у сфері обігу наркотичних засобів: поняття та особливості / О. М. Шевчук // Митна справа. – 2014. – № 2. – Част. II. – Кн. I. – С. 173–179.

20. Шевчук О. М. Адміністративні процедури здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів: визначення поняття / О. М. Шевчук // Учен. зап. Таврического нац. ун.-та им. В. И. Вернадского. – Серія «Юрид. науки». – 2014. – № 1. – Том 27 (66). – С. 152–157.

21. Шевчук О. М. Пріоритетні напрями урядового контролю в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / О. М. Шевчук // Наук. вісн. Херсон. держ. ун.-ту. – Серія «Юрид. науки». – 2014. – № 1. – Т. 2. – С. 272–277.

22. Шевчук А. М. Классификация принципов государственного контроля в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров / А. М. Шевчук // Закон и Жизнь. – 2014. – № 1/3 (265). – С. 222–225.

23. Шевчук О. М. Контрольне провадження у сфері обігу наркотичних засобів: поняття та стадії / О. М. Шевчук // Право і суспільство. – 2014. – № 4. – С. 187–192.

24. Шевчук О. М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / О. М. Шевчук // Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун.-ту. – Серія «Юриспруденція». – 2014. – № 8. – С. 126–129.

25. Шевчук О. М. Методи державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів: поняття та види / О. М. Шевчук // Вісн. Харків. нац. ун.-ту ім. В. Н. Каразіна. – Серія «Право». – 2014. – № 1. – С. 74–77.

26. Шевчук А. М. Контрольные полномочия органов внутренних дел в сфере оборота наркотиков / А. М. Шевчук // Пробл. законности: сб. науч. тр. / отв. ред. В. Я. Таций. – Х.: Нац. юрид. ун.-т им. Ярослава Мудрого, 2014. – Вып. 126. – С. 134–143.

27. Шевчук О. М. Державний фінансовий контроль у сфері обігу наркотиків: сутність та значення / О. М. Шевчук // Наук. вісн. Ужгородськ. нац. ун.-ту. – Серія «Право». – 2015. – № 31. – Т. 1. – С. 41–44.

28. Шевчук О. М. Особливості прокурорського нагляду за додержанням та застосуванням законів у сфері обігу наркотиків / О. М. Шевчук // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 146–151.

Тези наукових доповідей і повідомлень, у яких додатково відображені наукові результати дослідження:

29. Шевчук О. М. Контроль в сфері обігу наркотичних засобів як інститут адміністративного права / О. М. Шевчук // Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному Університеті: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки (м. Київ, 16 травня 2013 р.). – К.: ПП Вид. дім «Комп'ютерпрес». – 2013. – С. 150–152.

30. Шевчук О. М. Етапи розвитку законодавства щодо міжнародного контролю над наркотиками / О. М. Шевчук // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: зб. матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Суми, 18–19 травня 2013 р.). – Суми: Друк. дім «Папірус», 2013. – С. 456–458.

31. Шевчук О. М. Інститут адміністративної відповідальності у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / О. М. Шевчук // Протиправна поведінка: критерії, відповідальність, запобігання: матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Ніжин, 24 травня 2013 р.). – Ніжин: ПП Лисенко, 2013. – С. 161–165.

32. Шевчук О. М. Парламентський контроль у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів як засіб забезпечення законності / О. М. Шевчук // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 1–2 червня 2013 р.). – Запоріжжя: Запорізька міська громад. орг.-ція «Істина», 2013. – С. 91–92.

33. Шевчук О. М. Функції Державної служби України з контролю за наркотиками / О. М. Шевчук // Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 7–8 червня 2013р.). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2013. – С. 109–110.

34. Шевчук О. М. Особливості застосування методів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів / О. М. Шевчук // Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави в Україні: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28–29 червня 2013 р.). – Запоріжжя: Запорізька міська громад. орг.-ція «Істина», 2013. – С. 94–97.

35. Шевчук О. М. Повноваження суб'єктів, які забезпечують державний контроль у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів / О. М. Шевчук // Сучасне правотворення: питання теорії та практики: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Дніпропетровськ, 30 червня 2013 р.). – Дніпропетровськ : ГО «Правовий світ», 2013. – С. 58–62.

36. Шевчук О. М. Сутність та особливості форм державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів / О. М. Шевчук // Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 5–6 липня 2013 р.). – О.: ГО «Причорноморська фундація права», 2013. – С. 82–85.

37. Шевчук О. М. Адміністративні процедури здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів: сутність та зміст / О. М. Шевчук // Юридическая наука и практика в условиях современных трансформационных процессов: матер. Междунар. науч.-практ. конф. (г. Симферополь, 21-22 февраля 2014 г.). – Симферополь: науч. объедин. «Юрид. мысль». – С. 90–93.

38. Шевчук О. М. Теоретико-правові основи стадій контрольного провадження у сфері обігу наркотичних засобів / О. М. Шевчук // Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28 лютого – 1 березня 2014 р.). – Запоріжжя: Запорізька міська громад. орг.-ція «Істина», 2014. – С. 84–87.

39. Шевчук О. М. Контроль з боку Президента України у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин / О. М. Шевчук // Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику: Міжн. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 7–8 березня 2014 р.). – Донецьк: Східноукр. наук. юрид. орг.-ція, 2014. – С. 80–84.

40. Шевчук О. М. Окремі аспекти нормативно-правового забезпечення Урядового контролю за обігом наркотиків / О. М. Шевчук // Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 7–8 березня 2014 р.). – Дніпропетровськ: ГО «Правовий світ» 2014. – С. 91–93.

41. Шевчук А. М. Виды полномочий Управления по борьбе с незаконным оборотом наркотиков МВД Украины / А. М. Шевчук // Правовые реформы в

- постсоветских странах: достижения и проблемы: Междунар. науч.-практ. конф. (г. Кишинев, 28–29 марта 2014 г.). – Кишинев, 2014. – С. 142–144.
42. Шевчук А. М. Правовая природа общественного наркоконтроля: понятие, элементы, формы / А. М. Шевчук // Правовые реформы в Молдове Украине и Грузии в контексте евроинтеграционных процессов: Междунар. науч.-практ. конф., (г. Кишинев, 7–8 ноября 2014 г.). – Кишинев: Tipogr. «Cetatea de Sus», 2014. – Ч. 1. – С. 207–209.
43. Шевчук О. М. Сутність механізму адміністративно-правового регулювання державного контролю за наркотиками / О. М. Шевчук // Вплив сучасної юридичної науки на політичні й соціально-економічні процеси в Україні: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 жовтня 2014 р.). – Одеса: Міжнар. гуманітор. ун-т, 2014. – С. 177–181.
44. Шевчук О. М. Адміністративна взаємодія в сфері обігу наркотиків / О. М. Шевчук // Актуальні питання взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічного адміністрування у напрямку розвитку правової системи України: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 31 жовтня – 1 листопада 2014 р.). – К.: Центр прав. наук. досл.-нь, 2014. –Ч. II. – С. 75–78.
45. Шевчук О. М. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання державного контролю щодо наркотиків / О. М. Шевчук // Юридична осінь 2014 року: зб. тез наук. доповідей та повідомлень Всеукр. наук. конф. молодих вчених м. Харків, 14 листопада 2014 р.)– Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2014. – С. 118–120.
46. Шевчук О. М. Державний контроль за діяльністю пенітенціарної системи України щодо дотримання прав наркозалежних / О. М. Шевчук // Правові засади діяльності правоохоронних органів: зб. тез наук. доповідей та повідомлень учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 грудня 2014 р.). – Харків «Діса плюс», 2014. – С. 182–184.
47. Шевчук О. М. Окремі аспекти правового статусу суб'єктів державного фінансового контролю за обігом наркотиків / О. М. Шевчук // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI столітті: матер. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 30–31 січня 2015 р.). – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – С. 129–131.
48. Шевчук О. М. Реалізація публічних інтересів суб'єктами державного контролю в сфері обігу наркотиків / О. М. Шевчук // Сучасний стан та перспективи розвитку сектору безпеки України: публічно-приватні аспекти: матер. I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квітня 2015 р.). – Х.: Пляда, 2015. – С. 90–92.
49. Шевчук О. М. Визначення поняття адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотиків / О. М. Шевчук // Правові засади діяльності

правоохоронних органів: матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 грудня 2015 р.). – Х.: Плеяда, 2015. – С. 78–80.

50. Шевчук О. М. Проблеми правового регулювання наркоконтролю в Україні та країнах Європейського Союзу / О. М. Шевчук // Напрями удосконалення наркоконтролю в Україні: проблеми євроінтеграції та судової практики: матер. I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12 січня 2016 р.). – Х.: ФОП Бровін О.В., 2016. – С. 26–33.

51. Шевчук О. М. Проблеми здійснення державного контролю за дотриманням прав і свобод наркозалежних осіб в Україні / О. М. Шевчук // Проблеми правового регулювання додержання та захисту прав і свобод людини, що має залежність від наркотиків: зб. наук. пр. I Міжнар. наук.-практ. засідання «круглого столу» (м. Харків, 2 березня 2016 р.). – Х.: ФОП Бровін О.В., 2016. – С. 13–17.

АНОТАЦІЯ

Шевчук О. М. Адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого Міністерства освіти і науки України. – Харків, 2016.

Дисертація є однією з перших в Україні комплексною науковою працею, в якій теоретично узагальнено і сформовано систему сучасних доктринальних знань щодо концепції державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні, обґрунтовано пропозиції з удосконалення законодавства з урахуванням європейського й вітчизняного досвіду.

Формулюються авторські дефініції окремих категорій, які застосовуються при регламентації державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні, визначаються особливості механізму правового регулювання й комплексної характеристики його структури, наводяться їх класифікації. Розкрито основні елементи структури контрольних правовідносин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Деталізовано й виділено історичні етапи законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Визначено класифікацію державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, названо

його види, здійснено їх характеристику. Проаналізовано основні напрямки державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, з'ясовано контрольні повноваження суб'єктів, що належать до органів загальної, міжгалузевої і спеціальної (галузевої) компетенції. Розглянуто специфіку контрольних проваджень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, виділено і охарактеризовано їх стадії.

Проаналізовано міжнародний досвід здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та обґрунтована доцільність і можливість його використання в Україні. Запропоновано проект Закону України «Про організацію здійснення контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів». Сформульовано пропозиції з оптимізації законодавства з питань державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні.

Ключові слова: державний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; адміністративно-правове регулювання; мета та завдання державного контролю; об'єкт та предмет державного контролю; суб'єкти державного контролю та їх повноваження; види та напрямки державного контролю; форми та методи державного контролю; принципи державного контролю; контрольне провадження; контрольні правовідносини.

АННОТАЦІЯ

Шевчук А. М. Административно-правовое регулирование государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого Министерства образования и науки Украины. – Харьков, 2016.

Диссертация является одной из первых в Украине комплексной научной работой, в которой теоретически обобщена и сформирована система современных доктринальных знаний о концепции государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсорів в Украине, обоснованы предложения по совершенствованию законодательства с учетом европейского и отечественного опыта. На

основании изучения научных работ и положений законодательства исследованы и определены цели и задачи, объект и субъекты, предмет и принципы, формы и методы государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, приводятся их классификации.

Разработаны основные элементы структуры контрольных правоотношений в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров. Сформулированы авторские дефиниции отдельных правовых конструкций: «административно-правовое регулирование государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», «формы государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», «методы государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», «принципы государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», «контрольные правоотношения в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», «контрольное производство в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров».

Детализированы и выделены этапы становления и развития законодательства в сфере государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров в зависимости от конкретного периода времени. Приводится классификация видов государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров и установлены особенности контрольных полномочий их субъектов в зависимости от распределения на группы (органы общей, межотраслевой и специальной компетенции). Рассмотрено специфику контрольных производств в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, охарактеризованы их стадии: подготовительная; информационно-аналитическая; стадия принятия и оформления соответствующего решения; издания правоприменительного акта; контроль за выполнением принятого решения; стадия обжалования.

Осуществлен анализ международного опыта проведения государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, предлагается его использование в Украине. Подготовлен проект Закона Украины «Об организации осуществления контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров». Обосновывается, что внедрение его положений обеспечит соблюдение базовых принципов взаимодействия контролирующих органов, четкое определение порядка реализации контрольных полномочий их субъектов, минимизацию

их вмешательства в деятельность подконтрольных объектов с одновременным сохранением высокого уровня эффективности осуществляемых контрольных мероприятий. Сформулированы предложения и рекомендации по совершенствованию законодательства в сфере государственного контроля за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

Ключевые слова: государственный контроль за оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров; административно-правовое регулирование; цель и задачи государственного контроля; объект и предмет государственного контроля; субъекты государственного контроля и их полномочия; виды и направления государственного контроля; формы и методы государственного контроля; принципы государственного контроля; контрольное производство; контрольные правоотношения.

ABSTRACT

Shevchuk O. M. Administrative and legal regulation of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors in Ukraine. - On the rights for a manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Legal Sciences, specialty 12.00.07 - Administrative law and process; Financial law; Informational Law.- National Law University Yaroslav the Wise of the Ministry of Education and Science of Ukraine. - Kharkiv, 2016.

Dissertation is one of the first in Ukraine complex scientific research, which theoretically generalized and formed a system of modern doctrinal knowledge of the concept of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors in Ukraine substantiated proposals to improve the legislation based on the European and domestic experience. Based on the study of scientific publications and legal provisions studied and defined goals and objectives, object and subject, object and principles, forms and methods of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors, given their classification.

The basic elements of structure of control legal relationships are worked out in the field of turn of narcotic facilities, psychotropic substances and precursors. The stages of becoming and development of legislation are gone into detail and distinguished in the field of state control after the turn of narcotic facilities, psychotropic substances and precursors depending on the concrete period of time. We present classification of types and directions of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors and established features of subjects of their supervisory powers, depending on the distribution into groups (general agencies, sectoral and special competence). The analysis of the international experience of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors, it is proposed for use in Ukraine. Draft Law of Ukraine "On the organization of the control of

narcotic drugs, psychotropic substances and precursors". The proposals and recommendations on improvement of legislation in the sphere of state control over the circulation of narcotics, psychotropic substances and precursors.

Key words: state control over the circulation of narcotics and psychotropic substances, the administrative and legal regulation, the purpose and objectives of state control, object and subject of state control, the subjects of state control and their powers, types and directions of state control, the forms and methods of state control, the principles of state control , production control, control relationship

Відповідальний за випуск
доктор юридичних наук, доц. Шаповал Р.В.

Підписано до друку 26.10. 2016 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,7. Обл.-вид. арк. 1,9

Тираж 100 прим. Зам. № 1584.

Друкарня Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77